

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Jura
J.nr. NST-400-00068
Ref. peran
Den 16. oktober 2013

Kommenteret høringsoversigt vedrørende udkast til forslag til lov om ophævelse af lov om udnyttelse af vandkraften i Gudenaå og ændring af lov om vandløb.

I. Høringen

Et udkast til lovforslag har i perioden 16. august til og med 6. september 2013 været i høring hos følgende myndigheder og organisationer m.v.:

Erhvervsstyrelsens Team Effektiv Regulering, Favrskov Kommune, Finansministeriet, Fødevareministeriet, Justitsministeriet, Kommunernes Landsforening, Kulturministeriet, Randers Kommune, Silkeborg Kommune, Skanderborg Kommune, Statsministeriet, Viborg Kommune, Erhvervs- og Vækstministeriet, Advokatrådet, Bjerringbro og omegns sportsfiskerforening, Bæredygtigt Landbrug, Danmarks Jægerforbund, Danmarks Naturfredningsforening, Danmarks Sportsfiskerforbund, Dansk Akvakultur, Dansk Botanisk Forening, Dansk Forening for Rosport, Dansk Fritidsfiskerforbund, Dansk Kano & Kajak Forbund, Dansk Ornitologisk Forening, Dansk Sejlunion, Danske Vandløb, De Danske Skovdyrkerforeninger, Energimuseet, EnergiMidt a.m.b.a., EnergiMidt Renewables A/S, Energi Viborg A/S, Entomologisk forening, Ferskvandsfiskeriforeningen for Danmark, Fiskeringen, Foreningen til Bevarelse af Tange Sø, Friluftsrådet, Galten Elværk, Gudenaacentralen A.m.b.a., Gudenaåens Laksefond, Gudenåsamslutningen Lakseprojektet, Landbrug & Fødevarer Naturhistorisk Museum Århus, Natur og Ungdom, NRGi, Tange Roklub, WWF, Verdensnaturfonden.

Miljøministeriet har modtaget høringssvar fra:

Advokatrådet, Ans Lokalråd, Ans Sejlklub, Danmarks Center for Vildlaks, Danmarks Naturfredningsforbund, Danmarks Sportsfiskerforbund, Danmarks Jægerforbund, Dansk Amatørfiskerforening, Dansk forening for Rosport, Dansk Fritidsfiskerforbund, Dansk Forening for Rosport, Dansk Kano & Kajak Forbund, Energimuseet, Favrskov Kommune, Ferskvandsfiskeriforeningen for Danmark, Friluftsrådet, Fødevareministeriet, Gang i Tange – Netværk af Aktive Tange Borgere, Gudenaacentralen, Gudenåsamslutningen Lakseprojektet, Langaa Sportsfiskerforening, Randers Kommune, Silkeborg Kommune, Tange Roklub, Vandløbslauget GST, Viborg Kommune (foreløbigt høringssvar).

Nedenfor er gengivet de væsentligste punkter i de modtagne høringssvar. Miljøministeriets bemærkninger til høringssvarene er anført med kursiv.

Høringssvarene har givet anledning til ændringer i lovforslaget med hensyn til videreførelse af visse af de vilkår, som i dag fremgår af koncessionen, men ikke ændringer i lovforslaget i øvrigt.

II. Høringssvarene

1. Generelle bemærkninger

Advokatrådet har ingen bemærkninger til lovforslaget.

2. Spørgsmål i relation til lovforslagets betydning for de fysiske forhold i området (bevarelse af Tangeværket, bevarelse af Tange Sø og etablering af en faunapassage).

En lang række høringssparter har afgivet bemærkninger i relation til spørgsmål om bevarelse af Tangeværket, bevarelse af Tange Sø og etablering af et omløbsstryg.

Ans Sejlklub, Tange Roklub, Dansk Kano & Kajak Forbund og Dansk Forening for Rosport har herunder anført, at Tange Sø bør bevares. Det er bl.a. anført, at søen anvendes rekreativt til sejlads og hvert år tiltrækker 5-7000 kanoturister, og at et langt omløbsstryg vil indebære, at vandstanden i Tange Sø ikke kan bevares.

Energimuseet har anført, at Tangeværket bør bevares, idet værket med omgivelser er af stor national interesse, og idet værket har stor betydning for museets attraktionsværdi.

Dansk Amatørfiskerforening, Danmarks Naturfredningsforening, Danmarks Sportsfiskerforbund, Ferskvandsfiskeriforeningen for Danmark, Dansk Fritidsfiskerforbund, Gudenåsamslutningen Lakseprojektet, Langaa Sportsfiskerforening har anført, at opstemningen ved Tangeværket bør fjernes med henblik på at genskabe en fri å-strækning ved Tange.

Det er anført, at dette vil genetablere særlige natur- og vandløbsforhold, som vil kunne medvirke til at skabe mere gunstige vilkår for dyre- og planteliv i overfladevandområdet. Der er herunder henvist til, at en rapport om fisketurisme peger på øget omsætning af varer og tjenesteydelser i området.

Gudenaacentralen har anført, at lovforslaget ikke indebærer den afklaring af Tangeværkets fremtid, der har været forudsat ved tidligere koncessionsforlængelser.

Danmarks Naturfredningsforening og Danmarks Sportsfiskerforbund har anført, at lovforslaget indebærer en u hensigtsmæssig udskydelse af spørgsmålet om etablering et omløbsstryg.

Det er anført, at en statslig overtagelse af Tangeværket er ønskelig, og at den nugældende Tangelovs bestemmelser om statens overtagelsesret kan udnyttes med henblik på at mindske omkostningerne i forhold til, hvad en fremtidig forventet ekspropriation i forbindelse med etablering af en faunapassage vil medføre af omkostninger, samt at det i relation til værkets drift vil være muligt erstatningsfrit at etablere et omløbsstryg ved koncessionens ophør.

Det er endvidere anført, at lovforslaget indebærer, at staten overlader sit ansvar for etablering af et omløbsstryg til Viborg kommune.

En lang række høringsparter har anbefalet, at lovforslaget i sin nuværende form forkastes, og at et nyt lovforslag bør gå ud på at forlænge fristen for den meddelte koncession i 2-3 år.

Naturstyrelsen kan oplyse, at lovforslaget alene indebærer ændringer af det juridiske grundlag for værkets fortsatte drift ved at erstatte en koncessionsordning – som i dag må anses for en forældet måde at regulere værkets drift på – med en ordning, hvorefter værkets drift hviler på den almindelige lovgivning.

Lovforslaget har ikke betydning for de fysiske forhold omkring værket eller forvaltning af området omkring værket. Det er i den forbindelse Naturstyrelsens vurdering, at lovforslaget heller ikke har nogen indirekte betydning herfor, herunder mulighederne for at etablere et omløbsstryg.

Etablering af et omløbsstryg vil forudsætte indgreb, som efter vandløbsloven kun kan gennemføres mod erstatning. Det vil efter styrelsens opfattelse ikke i sig selv have nogen betydning for størrelsen af en sådan erstatning, på hvilket retligt grundlag Tangeværket drives. Karakteren af indgrebet (ændret vandføring) og størrelsen af tabet (formindsket elproduktion) vil således som udgangspunkt være den samme, uanset om Tangeværket drives i medfør af koncession eller den almindelige lovgivning.

Lovforslaget indebærer heller ikke ændringer i myndighedsforhold i relation til etablering af et omløbsstryg.

Der skal i 2. vandplanperiode tages stilling til, hvilke indsatser der skal gennemføres i Gudenåsystemet med henblik på at nå målet om god økologisk tilstand. Der vil herunder skulle tages stilling til, om virkningerne af spærringen ved Tangeværket skal imødegås ved etablering af et omløbsstryg.

3. Spørgsmål i relation til reglerne for værkets fortsatte drift efter lovforslagets vedtagelse og koncessionens ophør

Viborg, Silkeborg og Favrskov kommuner, Gudenaacentralen, Ans Sejlklub og Vandløbslauget GST har anført, at det bør afklares nærmere, hvad der vil følge af de regler, hvorefter der i medfør af den almindelige lovgivning skal træffes afgørelse om værkets fortsatte drift.

Danmarks Naturfredningsforening og Sportsfiskerforbundet har anført, at der med lovforslaget tages stilling til udfaldet af de afgørelser, der efter koncessionens ophør skal træffes efter den almindelige lovgivning. Danmarks Naturfredningsforening finder dette dybt problematisk, og Sportsfiskerforbundet finder, at der er tale om en ny særlov.

Der rejses samlet især spørgsmål om forholdet til vandløbsloven, vandindvindingsloven og reglerne om VVM- og habitatvurderinger, samt om der i forbindelse med sagsbehandlingen skal tages stilling til de miljø- og naturmæssige konsekvenser af værket i dets helhed.

De berørte kommuner har endvidere anført, at der bør tages udtrykkeligt stilling til, om mulighederne for at forbyde jagt og fiskeri samt værkets forpligtelser med hensyn til vandløbsvedligeholdelse og opretholdelse af fiskeriet i Gudenå, som i dag følger af vilkår til koncessionen, videreføres.

Naturstyrelsen har – som en nødvendig forudsætning for lovforslaget – foretaget en vurdering af, om Gudenaacentralen efter en ophævelse af loven og ophør af koncessionen vil kunne fortsætte driften af værket. Det er, som det fremgår af lovforslaget, Naturstyrelsens vurdering, at driften af værket vil kunne fortsætte uhindret i medfør af den almindelige lovgivning.

Dette betyder ikke, at der med lovforslaget konkret tages stilling til udfaldet af de konkrete afgørelser, der skal træffes i medfør af den almindelige lovgivning. Afgørelseskompetencen i medfør af de nævnte regler henhører under kommunerne.

Naturstyrelsen har på den anførte baggrund været tilbageholdende med i lovforslaget at gå nærmere ind i, hvilke vurderinger der vil skulle foretages som led i afgørelser efter de nævnte regler. Naturstyrelsen vil selvsagt samtidig gerne – som led i sin almindelige vejledningsforpligtelse – stille sig til rådighed for en drøftelse med kommunerne med hensyn til de spørgsmål, som kommunerne måtte have om rækkevidden og indholdet af de gældende regler.

Naturstyrelsen kan dog samtidig generelt oplyse, at det er styrelsens opfattelse, at der i forbindelse med Tangelovens ophævelse og koncessionens ophør (alene) skal tages stilling til Tangeværkets fortsatte drift, og at der således ikke skal tages stilling til værket som et nyt projekt, og herunder ikke de samlede konsekvenser for naturen i området af værkets placering og opstemningen.

Ved en myndighedsbehandling skal det således lægges til grund, at Tangeværket er en eksisterende lovligt etableret virksomhed, og det er i den forbindelse styrelsens opfattelse, at fysiske ændringer alene kan gennemtvinges ved påbud efter vandløbslovens bestemmelser herom.

Myndighedens vurderinger skal dermed tage udgangspunkt i, om en fortsættelse af den eksisterende drift i sig selv vil indebære påvirkninger af nuværende natur- og miljøforhold, men selve eksistensen af værket skal ikke inddrages i vurderingerne.

Til illustration kan nævnes, at der ved behandling af en ansøgning efter vandforsyningsloven alene vil skulle tages stilling til, om overfladevandet fra søen fortsat kan ledes via indløbskanalen og igennem turbinerne og ned i bagkanalen, men ikke selve eksistensen af værket og opstemningen. Et afslag på vandindvindingstilladelse vil derfor i givet fald formentlig alene indebære, at vandet fremover ledes over værkets frisluse, hvilket i sig selv ikke vil have nogen betydning for de naturforhold opstrøms værket, som er påvirket af opstemningen.

På samme måde skal selve eksistensen af værket efter styrelsens opfattelse ikke indgå i vurderinger efter vandløbsloven og reglerne om VVM- og habitatvurderinger.

Naturstyrelsen skal samtidig for en god ordens skyld nævne, at spørgsmålet om, hvorvidt Tangeværket kan anses for et nyt projekt eller ej, efter styrelsens opfattelse principielt skal behandles på samme måde i en situation, hvor en eksisterende koncession bortfalder og skal erstattes af en ny koncession, og i en situation, hvor en eksisterende koncession bortfalder og skal erstattes af tilladelser efter den almindelige lovgivning.

Med hensyn til de pligter, som i dag påhviler Gudenaacentralen som følge af vilkår til koncessionen, har Naturstyrelsen forudsat, at disse fremover i relevant omfang videreføres som fastsatte vilkår til tilladelser efter vandløbsloven eller vandforsyningsloven eller almindelige pligter efter lovgivningen.

En række vilkår i koncessionen (f.eks. om pramsejlad, etablering af værket og samarbejde med andre elforsyningsværker) må i dag anses for forældede og uden praktisk betydning.

Enkelte andre vilkår (om vandløbsvedligeholdelse og opretholdelse af fiskeriet i Gudenåen) har fortsat praktisk betydning.

Pligten til vandløbsvedligeholdelse fremgår i dag af vandløbsregulativet Gudenåen Silkeborg – Randers 2000, som er udstedt i medfør af vandløbsloven. Pligten til at opretholde fiskeriet i Gudenåen er nærmere reguleret af lov om fiskeri og fiskeopdræt.

På baggrund af kommunernes bemærkninger viderefører lovforslaget disse forpligtelser udtrykkeligt efter koncessionens ophør.

Naturstyrelsen finder ikke, at der skal videreføres særlige bestemmelser om jagt og fiskeri, da dette i dag må anses for reguleret af den almindelige lovgivning.

Naturstyrelsens kan tilføje, at fisketrappen ved Tangeværket drives og vedligeholdes af Gudenaacentralen i henhold til kendelse af 9. august 1984 fra Overlandvæsenskommissionen for Nordjyllands - og Viborg amter.

Høringssvarene har givet anledning til at ændre lovforslagets overgangsbestemmelse med henblik på at sikre koncessionshaveren Gudenaacentralen A.m.b.a. en passende tid til at indrette sig på en fremtidig regulering efter de almindelige regler. Således vil koncessionen gælde i 2 år efter lovens ikrafttræden eller indtil der er truffet afgørelse om fornødne tilladelser og vilkår efter den almindelige lovgivning, forudsat at Gudenaacentralen har søgt inden 8. januar 2016.

4. Forholdet til vandrammedirektivet

De nævnte kommuner og en række organisationer har anført, at spørgsmålet om vandrammedirektivets forpligtelser burde være inddraget i forbindelse med lovforslaget, idet det var forudsat af lovgiver i forbindelse med den seneste forlængelse af Tangeloven, men i særdeleshed med henblik på, at få skabt rammen om de foranstaltninger, der skulle gennemføres med henblik på at opfylde vandrammedirektivets krav om kontinuitet i overfladevandområdet.

Danmarks Naturfredningsforening og Danmarks Sportsfiskerforbund finder tillige, at lovforslaget indebærer en uacceptabel forsinkelse af beslutningen om miljømålet, herunder navnlig sikringen af kontinuitet i Gudenåen ved Tange.

Naturstyrelsen kan oplyse, at der med lovforslaget ikke tages stilling til spørgsmålet om opfyldelse af vandrammedirektivets forpligtelser, herunder hvilket miljømål, der skal gælde for overfladevandområdet. Miljøministeren vil som nævnt tage stilling til dette spørgsmål i forbindelse med udarbejdelse af vandplaner for 2. planperiode i 2015.